

Darījuma līguma noteikumu būtiskums transfertcenu vērtēšanā 1/26/21

Projektu vadītāja transfertcenu nodaļā,
PwC Latvija
Līga Dobre-Jakubone

Vecākā projektu vadītāja transfertcenu
nodaļā, PwC Latvija
Zane Smutova

Juridiskā forma jeb darījuma līgums, kas noslēgts starp saistītām personām, un tā noteikumi, vienmēr ir bijis viens no faktoriem, kas tiek skatīts, vērtējot kontrolētajos darījumos noteiktās transfertcenas atbilstību tirgus cenas principam. Šajā rakstā – par darījuma juridiskās formas būtiskumu, novēroto pieeju iekšgrupas līgumu izstrādē un noteikumiem, kas jāņem vērā, šos līgumus izstrādājot, lai mazinātu transfertcenu riskus.

Kontrolētā darījuma līguma būtiskums

Saskaņā ar likuma "Par nodokļiem un nodevām" 15.² panta grozījumiem, ar kuriem transfertcenu dokumentācijas prasības izsaka jaunā redakcijā un kurus piemēro darījumiem, kas veikti, sākot ar pārskata periodu, kas sākas 2018. gadā, nodokļu maksātājam vietējā un globālajā transfertcenu dokumentācijā ir ne tikai jāsniedz informācija par būtiskiem iekšgrupas darījumu līgumiem, bet arī jāpievieno to kopijas.

Darījuma līguma noteikumu izvērtējums ir rekomendēts ESAO Transfertcenu noteikšanas vadlīnijās, turklāt uz darījuma juridiskās formas būtiskumu norāda apkopojumi no tiesu prakses, kur nodokļu maksātāja strīdus gadījumā ar nodokļu administrāciju tieši darījuma juridiskajai formai ir bijusi izšķirošā nozīme.

Novērotā pieeja, sagatavojot kontrolētā darījuma līgumu

Darījuma līgums nosaka juridiski saistošas attiecības starp līdzējiem kā dokuments, kurā izklāstīta galvenā izpratne par darījumā iesaistīto pušu darbībām un saistībām, atbildību, risku un ieguvumu sadalījumu.

Tādējādi arī iekšgrupas līgums ir spēcīgs instruments darījuma un tajā piemērotās atlīdzības atbilstības pamatošanai, kalpojot par sākumpunktu nodokļu administrācijai, lai saprastu un novērtētu darījumu.

Ikdienā esam novērojuši, ka iekšgrupas līgumu slēgšana bieži tiek uzskatīta par nebūtisku un lieku formalitāti, jo vienas grupas uzņēmumiem parasti ir kopējs globālais mērķis – palielināt grupas rentabilitāti, un ir maz ticams, ka starp saistītiem uzņēmumiem varētu rasties strīds. Darījuma līgumi mēdz būt nevērigi izstrādāti un neaktuāli, kā arī neatspoguļo kontrolēto darījumu ekonomisko realitāti (neatbilst to ekonomiskajai būtībai un faktiskajai norisei).

Noteikumi, kas jāņem vērā, izstrādājot darījuma juridisko formu

Iekšgrupas darījumu juridiskā forma var pastāvēt gan mutiski, gan rakstveidā.

Izsakot pušu vienošanos mutiski, tā nezaudēs savu juridiski saistošo dabu tādēļ, ka nebūs rakstisku noteikumu. Šajā gadījumā pušu līgumiskās attiecības tiks izsecinātas no faktiskās rīcības un ekonomikas principiem, kas parasti pārvalda attiecības starp neatkarīgiem uzņēmumiem, kā arī to varēs atrast sarakstē un sazinā (e-pastos, vēstulēs, sarunu ierakstos, u.tml.) starp līdzējiem.

Noformējot darījumu rakstiski, ir svarīgi nodrošināt līguma noteikumu atbilstību līdzēju faktiskajai rīcībai, darījuma ekonomiskajai būtībai un transfertcenu dokumentācijā aprakstītajai norisei – darījuma faktiem un apstākļiem. Darījuma rakstveida noteikumiem skaidri un pastarpināti jāparedz, kā funkcijas, atbildība, riski un ieguvumi tiek sadalīti starp līdzējiem, kā arī jāpārliecinās, vai šie nosacījumi atbilst tam, kā rīkotos neatkarīgi uzņēmumi, tostarp nosakot atlīdzību.

Svarīgi arī nodrošināt, ka iekšgrupas līgums satur vismaz būtiskās sastāvdaļas, t.i., informāciju, kas nepieciešama darījuma jēdzienam un bez kuras arī pats nodomātais darījums nav iespējams. Tas galvenokārt attiecas uz līguma priekšmeta aprakstu (preču, pakalpojumu, nemateriālo aktīvu vai cita objekta skaidru identificēšanu) un darījuma atlīdzības aprakstu (kā to nosaka un aprēķina).

Lai pamatotu, ka kontrolētajam darījumam piemērotā atlīdzība atbilst tirgus cenas principam, iekšgrupas līgumā ieteicams aprakstīt, kā un kad tās atbilstība tirgus cenai (vērtībai) tika vai tiks pārbaudīta:

- *ex ante* – “nesaistīto pušu cenas noteikšanas” pieeja darījuma īstenošanas brīdī;
- *ex post* – “nesaistīto pušu apstākļu (faktiskā) rezultāta – testēšanas” pieeja.

Kā papildu nosacījumus līgumā ieteicams norādīt arī informāciju par –

- līdzēju pienākumiem un atbildību, kas var palīdzēt identificēt un vēlāk pamatot uzņemtos riskus, papildus paredzot, kā līdzēji uzņemas riskus nepārvaramas varas apstākļos, kas ir īpaši aktuāli šobrīd Covid-19 ierobežojumu laikā, jo šādā gadījumā var tikt paredzēts, kā puses attiecīgo risku apņemas dalīt;
- līguma termiņu un tā izbeigšanas nosacījumiem.

Līgumā ieteicams izvairīties no papildu administratīvā sloga uzlikšanas, piemēram, pienākuma sagatavot pieņemšanas-nodošanas aktus, kuru trūkums vēlāk var radīt sarežģījumus.

Kvalitatīvu iekšgrupas līgumu trūkums var palielināt papildu informācijas pieprasījumu un padziļinātas izpētes iespējamību nodokļu administrācijas kontroles pasākumu laikā. Turpretī rūpīgi izstrādāti iekšgrupas līgumi ar salīdzinoši nelielu laika un izmaksu ieguldījumu rada drošību un var mazināt potenciālos darījuma neatbilstības riskus.

Ja jums ir nepieciešams atbalsts kontrolēto darījumu līgumu pārskatīšanā, sagatavošanā vai līgumisko noteikumu apspriešanā, aicinām sazināties ar PwC transfertcenu komandu.